

COVID-19 PANDEMİSİ VE MÜZİK DİNLEME ALIŞKANLIKLARI İLİŞKİSİ ÜZERİNE AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ'NDE BİR İNCELEME

An Analysis On The Relationship Between The Covid-19 Pandemic And Music Listening Habits At Afyon Kocatepe University

Bilgütay Kaan ÖZTÜRK*

ÖZ

Çin'de başlayan ve tüm dünyayı etkileyen Covid-19 Pandemisi'nin sosyal, siyasal, ekonomik ve psikolojik yansımaları aniden konumlanan yadsınamaz bir gerçeklik olmuştur. Covid-19 salgını bireylerin hem fiziksel hem de psikolojik sağlığını tehdit etmeye başlamıştır. Salgının etkilerinin algılanmasında ve yaşanmasında bireyler arasında pek çok farklılık dikkati çekmektedir. İşlerini ofislerinde dönüşümlü ve kısaltılmış mesailer yaparak ya da evde çalışarak sürdüren ve yalnızlaşan çalışanların Covid-19 Pandemisi sürecinde yaşadıkları duygusal durumlar ve artan boş zamanlar ve aynı zamanda salgınla başa çıkmanın bir yolu olarak görülen müzik dinleme eylemi, müzik alışkanlıklarını etkileyen önemli bir etken olmuştur. Literatürde Covid-19'un müzik endüstrisine etkilerini araştırılmıştır. Ancak Covid-19'un bu endüstrinin hitap ettiği ve 'müzik tüketicisi' olarak adlandırılacak bireylere etkisi üzerine bir araştırmaya rastlanılmamıştır. Bu yönüyle literatüre spesifik bir bakış açısı getireceği düşünülen araştırmanın amacı, Covid-19 Pandemisi'nin bireylerin müzik dinleme alışkanlıklarını nasıl etkilediğini ortaya koymaktır. Araştırmada Afyon Kocatepe Üniversitesi (AKÜ) idari personeli örnekleminde Covid-19 Pandemisi ve müzik dinleme alışkanlıkları ilişkisini incelemek için araştırmacı tarafından 2021 yılında geliştirilen Covid-19 Pandemisi ve Müzik Dinleme Alışkanlıkları İlişkisi Anketi kullanılacaktır. Böylelikle çalışanların değişen duyu durumlarının ve artan boş zamanlarının müzik dinleme alışkanlıkları ile ilişkisi belirlenmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, müzik dinleme alışkanlıkları, Afyon Kocatepe Üniversitesi, idari personel

ABSTRACT

The social, political, economic and psychological reflections of Covid-19 Pandemic, which has started in China and affected the whole world, have been a suddenly positioned and undeniable reality. Covid-19 Pandemic has started to threaten both physical and psychological health of individuals. Many differences stand out with importance, while both perceiving and experiencing the effects of the Pandemic. Emotional states of the employees, who work in alternating and shortened shifts at offices or at home and become isolated, their increased leisure time and also and also music listening acts, which is a way of coping with the Pandemic, are important factors affecting the habit of listening to music. The effects of Covid-19 on music industry were studied in the literature. However, no studies encountered related to the effects of Covid-19 on the individuals who can be referred as the 'music consumer' and to whom this industry addresses. On that sense, the aim of this study which is thought to bring a specific point of view to the literature is to present how Covid-19 affects the habits of listening to music of the individuals. The survey titled The Relationship Between Covid-19 Pandemic and Habits of Listening to Music, which was developed by the researcher in the year 2021 is going to be used in order to analyze the Relationship between Covid-19 Pandemic and Habits of Listening to Music of Afyon Kocatepe University (AKU) administrative personnel. In this way, it is going to try to define the relationship between their habits of listening to music and changing emotional statuses, and increasing leisure time.

Keywords: Covid-19, habits of listening to music, Afyon Kocatepe University, administrative personnel.

Araştırma Makalesi/Research Article Geliş Tarihi/Received Date: 26.02.2022 **Kabul Tarihi/Accepted Date:** 08.03.2022

* **Sorumlu Yazar/Corresponding Author:** Öğr. Gör., Afyon Kocatepe Üniversitesi Devlet Konservatuarı, bkcozturk@aku.edu.tr, ORCID: 0000-0001-7807-7970

EXTENDED ABSTRACT

People were asked to ‘stay at home’ around the world along with the Covid-19 Pandemic, a full lockdown was implemented in our country and suddenly, daily life started to be performed on digital platforms completely (Deniz, 2020: 192). Differences in free time and in emotional states of the employees, who perform their work at alternate and shortened shifts at offices or at home and become isolated, occurred. This situation has been an important factor that affects the act and habits of listening to music (Ziv and Holander-Shabtai, 2021).

The effects of Covid-19 on music industry have been researched in the literature. However, its effects on the individuals who can be called as the consumers of music have not been studied. This study aims to demonstrate how Covid-19 Pandemic affected the habits of listening to music of working individuals and what kind of differences occurred by relating some demographic variables. Main problem sentence of the study was determined as Covid-19 Pandemic and what kind of differences occurred in the habits of listening to music of individuals. A 20-question survey titled *Relationship between Covid-19 Pandemic and Habits of Listening to Music* developed by the researcher in the year 2021 is used to analyze the relationship between Covid-19 Pandemic and habits of listening to music of Afyon Kocatepe University (AKU) administrative personnel. Thus, the relationship between the changing emotional states and increasing amount of free time of the employees and their habits of listening to music is tried to be determined.

The *cross sectional survey model* among general survey models is used in the research. General population of the research is designed through quantitative research method. The population composes of administrative personnel who have different demographic characteristics and work at different units and fields of a state university. *Simple random sampling* is used to choose the elements that represent the sample frame best (Neuman and Robson, 2014: 36) and sample consists of 188 administrative personnel that work at different units of AKU and at different levels.

The results obtained from the questions related to individual Music skills (5), related to the preferred new music platforms (3), related to the platform and environment where the music is listened (3), related to the pandemic and listening to music (5) are stated below:

32% of the participants who did not learn to play a musical instrument before the Pandemic, wanted to learn to play a musical instrument during the lockdowns. 36% of participants were the members of digital music platforms before the Pandemic and this percentage increased 3% during the Pandemic. It is possible to say that this transformation in social activities will continue after the Pandemic through the prediction that a lot of living spaces and activities will be restructured under the name of “new normal” in this normalization process. 25% of the participants started listening to new music genres in this Pandemic process. It was present in the study by Hatun et. al. (2020:542) that listening to music has made the participants feel good as a behavioral way of dealing with the Pandemic and its psychological reflections. In a study by Yiğitbaş et. al. (2020: 126), 45 % of the participants stated that they have coped with the Pandemic through music. According to this study, there has been a 25% change in the genre of music that feels good to the participants. This high rate demonstrates that the individuals have also been affected psychologically from the isolation process. 65% of the participants listen to music on digital platforms, 27% of them on radio and 8% of them on television; 48% of the participants listen to music alone and 62% of them listen to music at medial volume. 50% of survey participants listen to music for 1-2 hours a day, 5% of them for 6 hours and more; there has not been a change in the duration of listening to music of 46% of the

participants, the amount of time for listening to music increased for 43% of the participants and this decreased for 11% of them.

Lastly, the platform where music is listened, daily amount of time for listening to music and the relationship between the age and the most listened music genres are analyzed and it is understood that there is a statistical significant relation between age and daily amount of time for listening to music. As the person gets older, the percentage of listening to music decreases in all age categories. The rate of the participants aged between 34-39 who listen to music for 1 between 2 hours is higher than the other age groups.

There are several studies related to the emotion control, change and regulation through the genre of music listened to (Labbé et. al., 2007; Bozkurt et.al. 2015). The study by Sager et. al. (2020:15) presents that there is not a significant difference between the genres of music that have been listened to before and after the Pandemic. However, in this study, a statistically significant relation is found between the age and the music genres most listened during the Pandemic. Accordingly, the rate of those who listened to pop music and between ages 18-33 and 34-49 is higher than that of between 50-65. The rate of people who listened to folk music in the 34-49 age group is higher than other age groups. 18-33 year olds listen to Turkish Classical Music less than the other age groups. In addition, there is not a significant relation between the platform where the music is listened to and the amount of time for listening to music during the Pandemic.

Çin’de başlayan ve tüm dünyayı etkileyen Covid-19 Pandemisi’nin sosyal, siyasal, ekonomik ve psikolojik yansımaları olmuştur. Dünya, Covid-19 salgınından ilk kez, Çin’in 31 Aralık 2019’da Hubei eyaletine bağlı Wuhan kentinde kaynağı bilinmeyen gizemli bir solunum yolu rahatsızlığının ortaya çıktığını Dünya Sağlık Örgütü’ne bildirmesiyle haberdar olmuştur (Bağ ve Sade, 2020). İlk başta Çin ve çevresini etkileyen bölgesel bir *epidemi* olarak algılanan salgının, sonraki günlerde Asya sınırlarını aşıp halk sağlığını küresel çapta tehdit etmeye başlamasıyla dünya virüsle ilgili gelişmelere kilitlenmiş, salgının kontrol altına alınması ve önlenmesine yönelik tedbirler tüm ülkelerin ana gündemi haline gelmiştir. Salgının merkez üssü önce Avrupa’ya kaymış, daha sonra ise Amerika Birleşik Devletleri vaka sayısında dünyada ilk sıraya yerleşmiştir. 25 Aralık 2021 tarihindeki *Kovid-19 Sayacı* verilerine göre dünya genelindeki olgu sayısı 280.028.221 iken, Türkiye’de ise ilk olarak 10 Mart 2020 tarihinde görülen Covid-19 vakasında son durum 9.266.516 kişinin hasta olduğu, 8.900.401 kişinin iyileştiği ve 81.258 kişinin hayatını kaybettiği şeklindedir (Evrensel Kovid-19, 2020). Covid-19 salgını görüldüğü tarihten itibaren virüs mutasyona da uğramıştır. Virüsün Alfa, Beta, Delta, Gamma, Omicron gibi çeşitli varyantlarıyla bireylerin hem fiziksel hem de psikolojik sağlığını tehdit etmeyi sürdürmektedir.

Covid-19 salgını ile birlikte dünya genelinde *evde kal çağrısı* yapılmış ve Türkiye’de de *tam kapanma* adı verilen süreç yaşanmıştır. Bu çağrı ile birlikte günlerce dışarı çıkmadan aynı evi paylaştıkları yakınlarının dışında, diğer yakınları ve çevreleri ile yüz yüze iletişime geçmeden evlerinde kalan bireyler bu sürecin geçmesini beklemiştir. Bu dönem içerisinde iletişimden tüketime, iş yaşamından eğitime kadar gündelik yaşamı oluşturan birçok süreç bir anda tamamen dijital ortamlar üzerinden var edilmeye başlanmıştır (Deniz, 2020: 192). Salgının etkilerinin algılanmasında ve deneyimlenmesinde pek çok faktör önem taşımaktadır. İşlerini ofislerinde dönüşümlü ve kısaltılmış mesailerle çalışarak ya da evde çalışarak yapan ve yalnızlaşan çalışanların Covid-19 Pandemisi sürecinde yaşadıkları duygusal durumlar ve artan boş zamanlar, aynı zamanda salgınla başa çıkmanın bir yolu olarak görülen müzik dinleme eylemi müzik alışkanlıklarını etkileyen önemli bir etken olmuştur (Ziv ve Hollander-Shabtai, 2021).

Araştırmanın problem cümlesi; Covid-19 “Pandemisi ve bireylerin müzik dinleme alışkanlıklarında ne gibi farklılıklar oluşmuştur” şeklinde belirlenmiştir. Alt problem cümleleri ise şu şekilde belirlenmiştir:

- Covid-19 Pandemisi sürecinde katılımcıların demografik özelliklerine göre müzik dinleme alışkanlıklarında ne gibi farklılıklar oluşmuştur?
- Katılımcıların pandemi öncesi/sonrası müzik yetkinliklerinde fark var mıdır?
- Katılımcıların pandemi sürecinden önce/sonra en çok tercih ettikleri müzik türleri arasındaki farklılıklar var mıdır?
- Katılımcıların pandemi öncesi/sonrası müzik dinlemeye ayırdıkları sürede ne gibi farklılıklar oluşmuştur?
- Katılımcıların pandemi öncesi/sonrası müzik dinleme platform ve ne gibi farklılıklar oluşmuştur?
- Katılımcıların pandemi sürecinden önce/sonra dinledikleri müzik türü onlar için ne ifade etmektedir?

Literatürde Covid-19’un müzik endüstrisine etkileri araştırılmıştır. Ancak Covid-19’un bu endüstrinin hitap ettiği ve *müzik tüketicisi* olarak adlandırılabilir bireylere etkisi üzerine bir araştırmaya rastlanılmamıştır. Bu yönüyle literatüre spesifik bir bakış açısı getireceği düşünülen araştırmanın amacı, Covid-19 Pandemisi’nin bireylerin müzik dinleme alışkanlıklarını nasıl etkilediğini ortaya koymaktır. Araştırmada Afyon Kocatepe Üniversitesi (AKÜ) idari personelinin Covid-19 Pandemisi ve Müzik Dinleme Alışkanlıkları İlişkisini İncelemek için araştırmacı (2021) tarafından geliştirilen Covid-19 Pandemisi ve Müzik Dinleme Alışkanlıkları İlişkisi anketi

kullanılmıştır. Böylelikle çalışanların değişen duygu durumlarının ve artan boş zamanlarının müzik dinleme alışkanlıkları ile ilişkisi belirlenmeye çalışılmıştır.

LİTERATÜR

Covid-19 Pandemisi sürecinde yaşanan belirsizlikler, hastalık kapma endişesiyle yaşanan korku, mutsuzluk, ümitsizlik, çaresizlik gibi duygular da salgın halini almıştır (Wu ve diğerleri, 2009: 302-311). Pandemi ye yönelik temel önlem olan sosyal izolasyon bireylerin yaşam biçimini ve alışkanlıklarını dramatik biçimde değiştirmiştir. Zorunlu izolasyon nedeniyle sosyal ilişkiler azalmış ve yalnızlık duygusu artmıştır (Holt-Lunstad, 2017: 127-130). Pandemi nedeniyle tüm dünyada çevrimiçi sistemleri hakim kılan, iş yapma şekillerinin değiştiği yeni bir döneme kapı açılmıştır. Eğitim öğretimin çevrimiçi yapılmaya başlanmasıyla birlikte kampüsler ve kampüs çalışanları da yalnızlaşmıştır. Bireylerin yaşamlarını tehdit eden küresel boyuttaki Covid-19 salgını sürecinde ve sonrasında yaşanan travmatik etkilerin, bireyin sahip olduğu sosyo-kültürel özelliklere, sosyo-ekonomik koşullara, psikolojik iyi oluşa ve bireysel özelliklere göre farklılık göstermesi olasıdır (Bozkurt, Zeybek ve Aşkın, 2020: 309).

2020 Mart ayında Türkiye’de görülen ilk koronavirüs vakasından sonra, ülke gündeminde birinci sıraya oturmuştur. Hatta corona, Covid-19, pandemi kavramları Türkiye’de müzik üretimi yapan söz yazarları, besteci ve yorumcuların bu temayı içeren şarkılar üretmesine neden olmuştur (Kuyucu, 2020: 331). Kuyucu (2020) ülkemizde Covid-19’un müzik endüstrisine etkilerini araştıran bir çalışmada korana temalı müzik ürünlerini araştırmıştır. Edirne’li iki müzisyenin yaptığı “Korona” adlı şarkı Türkiye’de ilk vakaların çıktığı hafta Youtube’da yayınlandıktan sonra sosyal medya aracılığı ile popüler olmuştur. Bıyık’ın (2020); Covid-19 salgını döneminde duyguları ifade etme aracı olarak musiki adlı araştırmasında yer verdiği örneklerden biri, bestesi Abdülkâdir-i Merâgî’ye (ö. 838/1435) ait Âmed nesim-i sühb-u dem adlı düyek usulünde ve Rast makamında bestelenmiş nakış beste formundaki esere yazılan koronavirüs (Covid-19) içerikli sözlerin seslendirilmesiyle oluşturulan uyarlamadır. Bununla birlikte, Covid-19 sürecinde, herhangi bir enstrüman çalabilen ya da sadece şarkı söylemeyi tercih eden bireyler çevrimiçi konser faaliyetlerinde bulunmuş ve ünlü sanatçılar da eşlik etmeye başlayınca Instagram ve Youtube çevrimiçi konserlerin gerçekleştirilmeye başlandığı bir platform haline gelmeye başlamıştır (Kaya, 2020: 199). Öte yandan; bir çalgı çalmayı öğrenmekten müziğin teorisine odaklanmaya ya da bir müziği dinleyip hayallere dalmaya dek, müzik bolca zaman gerektirmektedir. Pandemi sürecinde milyonlarca kişi sahip oldukları boş zamanda müzikle pandemi öncesi dönemde olduğundan çok daha fazla zaman geçirme olanağı bulmuştur. Bir başka deyişle pandemi sürecinde müzik ve yakın dostu boş zaman mükemmel bir kavuşma fırsatı bulmuştur (Özmenteş, 2021: 305). Müzik yapma/dinleme bu süreçte kişisel zaman ve mekânı dolduran bir eylem olmanın yanında kişilerin birbirleriyle iletişim ve etkileşiminde bir aygıt olarak da anlam kazanmıştır. Bu süreçte balkon ya da pencerelerinden şarkı söyleyen insan görüntüleri sosyal medyada kısa sürede yayılmıştır. Kendilerini beklenmedik bir anda pandeminin getirdiği sorunların içinde bulan bireyler birlikte balkonlardan söyledikleri şarkılarla acılarını paylaşmış ve yalnız olmadıklarını ispatlamaya çalışmışlardır. Müzik de böylelikle kadim görevlerinden birini yine yerine getirme fırsatı bularak çok güçlü bir sanat dalı ve ifade aracı olduğunu hatırlatmıştır. Hatun, Dicle ve Demirci (2020: 542) yaptıkları araştırmaya katılanlar koronavirüs salgınının psikolojik yansımaları ve salgınla başa çıkmanın davranışsal yollarından biri olarak, müzik dinlemek de bana iyi geliyor, ifadesini kullanmışlardır. Yiğitbaş, Özcan ve Elkoca’nın (2020: 126) dört farklı risk grubunda Covid-19 Pandemisi’nde sağlığı koruma, kendini güvende hissetme ve sağlıkta kadercilik açısından fark oluşturan ve etkili

olan değişkenleri belirlemek için yaptıkları araştırmada katılımcıların % 45'i yaşanan bu pandemiyle müzik dinleyerek baş ettiklerini belirtmişlerdir. Dinlenen müzik türü ve duygu kontrolü, değişimi, düzenlemesi ile ilgili çok sayıda çalışma bulunmaktadır (Labbé, Schmidt, Babin ve Pharr, 2007; Bozkurt, Zahal ve Uyan, 2015) ancak Sağer, Özkişi ve Yüceer (2020: 15) lisans düzeyinde öğrenim gören müzik bölümü öğrencileri ile yaptıkları araştırmada pandemi sürecinden önce dinlenen müzik türleri ile pandemi sürecinden sonra dinlenen müzik türleri arasında belirgin bir fark olmadığını ortaya koymuştur. Çin'de başlayan ve tüm dünyayı etkileyen Covid-19 Pandemisi'nin sosyal, siyasal, ekonomik ve psikolojik yansımaları aniden konumlanan yadsınamaz bir gerçeklik olmuştur. Bireylerin hem fiziksel hem de psikolojik sağlığını tehdit eden Covid-19 salgını geri dönüşü olmayan sonuçlar getirmiştir. Hakkındaki bilinmezlikler, henüz kontrol altına alınamaması ve dünyadaki tüm bireylerin potansiyel risk altında olması salgını küresel bir travmaya dönüştürmüştür. Depresyon, kaygı, sağlık endişesi, yalnızlık, sosyal izolasyon ve ekonomik zorluklar ile değişen iş ve çalışma koşulları çalışanlarda ikincil travmalar da yaratmıştır. Çalışanların Covid-19 Pandemisi sürecinde yaşadıkları duygusal durumlar, sosyal izolasyonun yarattığı boş zaman ve bireylerin duygusal farklılıkları müzik dinleme alışkanlıklarını etkileyen önemli etkenlerdir. Bu araştırma Covid-19 Pandemisi'nin çalışan bireylerin müzik dinleme alışkanlıklarını nasıl etkilediğini, ne gibi farklılıkların oluştuğunu, birtakım demografik değişkenler ile ilişkilendirerek ortaya koymayı amaçlamaktadır. Çalışma Covid-19 Pandemisi'nin Üniversite idari kadrolarında çalışanların müzik dinleme alışkanlıklarına etkisi olup olmadığını ortaya koyacağından ve alan yazına spesifik bir bakış açısı getirmesi bakımından önem taşımaktadır.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmanın genel amacı, Covid-19 Pandemisi'nin bireylerin müzik dinleme alışkanlıklarını nasıl etkilediğini ortaya koymak, çalışanlarda pandeminin yarattığı duygu durumlarının ve artan boş zamanlarının müzik dinleme alışkanlıkları ile ilişkisi belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmanın ikincil amacı demografik özelliklerle müzik dinleme alışkanlıklarının farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymaktır. Araştırmada; pandeminin katılımcıların psikolojik durumlarının müzik dinleme alışkanlıklarına yansımaları değerlendirilecek olması çalışmanın önemini ortaya koymaktadır.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Bilimsel araştırmaların hangi türü olursa olsun, araştırma yapmak için veriye ihtiyaç vardır. İhtiyaç duyulan veri araştırmaya konu olan olguları içinde barındıran evrende bulunur. Araştırmanın evreni, araştırma sonuçlarının geçerli olacağı ana kütleyi ifade eder. Evren, araştırmacının incelediği olay veya olguyu en iyi yansıttığını düşündüğü veya hakkında bilgi almak istediği (Miles ve Huberman, 1994: 71) bir kurum olabileceği gibi, bir meslek grubu veya demografik özelliklere sahip idari personel oluşturmaktadır. Bu araştırmanın evrenini bir kamu üniversitesinin farklı birim ve alanlarında çalışan farklı demografik özelliklere sahip idari personel oluşturmaktadır. Bu araştırmada incelenen, hakkında fikir sahibi olmak istenen, aktif olarak araştırılan ve söz konusu evreni temsil ettiği düşünülen örneklem (Kothari, 2004: 72), AKÜ'nün çeşitli birimlerinde görev yapan ve farklı idari kademelerde bulunup ve araştırmaya katılan 188 kişilik idari personel grubudur.

Örnekleme Çerçevesi ve Örnekleme

Araştırmanın geçerliği ve tutarlığını etkilediği ve özellikle nicel yöntem ile tasarlanan bu araştırmanın evrenine ilişkin doğru tahmin ve genellemelerde bulunabilmek, örneklem boyutunun evrenin homojen yapısına uygun olmasını sağlamak, yanlış örnekleme yöntemi seçilmesini önlemek (Grix, 2010: 23) amacıyla örneklem çerçevesi belirlemeye gerek duyulmuştur (Mertens, 2014: 57). Bu amaçla üniversitenin farklı birimlerinde ve farklı demografik özelliklere sahip katılımcılara ulaşılmaya çalışılmıştır. Araştırmanın geçerliği ve tutarlığını etkilediği ve özellikle nicel yöntem ile tasarlanan bu araştırmanın evrenine ilişkin doğru tahmin ve genellemelerde bulunabilmek, örneklem boyutunun evrenin homojen yapısına uygun olmasını sağlamak, yanlış örnekleme yöntemi seçilmesini önlemek (Grix, 2010: 23) amacıyla örneklem çerçevesi belirlemeye gerek duyulmuştur. Bu amaçla üniversitenin farklı birimlerinde görev yapan ve farklı demografik özelliklere sahip katılımcılara ulaşılmaya çalışılmıştır.

Örnekleme çerçevesi belirlendikten sonra evrenin parametrelerini en iyi şekilde temsil eden öğelerin seçilmesi (Neuman ve Robson, 2014: 36) amacıyla örnekleme işlemine geçilmiş ve nicel araştırmalarda sıklıkla kullanılan *olasılıklı (amaçsız) örnekleme yönteminin* kullanılmasına karar verilmiştir. Olasılıklı örnekleme temel olarak olasılık kuramına dayanır (Lewis, 2015: 474) ve söz konusu kurama göre evrendeki her öğe eşit seçilme şansına sahiptir. Bütün bu gerekçelerle olasılıklı örnekleme yönteminin bu araştırmanın temel amacına ve problemin açıklığa kavuşturulmasına uygun bir örnekleme tekniği olduğuna karar verilmiştir. Bu araştırmada evrendeki öğelerin her olası birleşiminin, örneklem içinde eşit ihtimalle yer edebilme (Kerlinger ve Lee, 1999) olasılığının yüksek olması nedeniyle, olasılıklı örnekleme tekniklerinden *basit tesadüfi örnekleme* tercih edilmiştir.

Araştırma Verilerinin Toplanması ve Analiz

Araştırmada literatür bilgileri tarama yöntemi ile elde edilmiş olup, Covid-19 Pandemisi ile bireylerin müzik dinleme alışkanlıklarında ne gibi farklılıklar oluştuğuna dair veri toplamak için araştırmacı tarafından hazırlanan anket kullanılmıştır. Creswell (2019)'e göre tarama araştırma desenleri, araştırmacıların bir evrenin tutumlarını, görüşlerini, davranışlarını veya özelliklerini açıklamak için bir örneklem grubuna veya evrenin bütünü üzerine tarama uygulaması yaparak bilgi topladığı nicel araştırma desendir. Bu işlemde, anket veya görüşmelerden yararlanılarak nicel ve nümerik olarak veri toplanır. Tarama araştırmaları, kati açıklamalardan ziyade verilerin eğilimlerini tanımlar. Bursal'e göre (2017:156), araştırmacı örneklemeden elde edilen evren hakkında çıkarsamalarda bulunur.

Araştırmada kullanılan anket Covid-19 *Pandemisi ve Müzik Dinleme Alışkanlıkları İlişkisi Anketi*'dir ve katılımcılara ait pandemi öncesi ve pandemi süreci müzik alışkanlıklarını belirlemeye yönelik 20 soru yöneltilmiştir. Bununla birlikte ankette demografik bilgilere yönelik sorular da bulunmaktadır. Ankette, tek seçeneğin işaretlenebileceği soruların yanında fazla seçeneğin işaretlenebileceği şekilde çok yanıtı sorular da yer almaktadır. Anket Google Formlar yoluyla oluşturulmuş olup, anket formu 852 AKÜ İdari Personeline¹ e-posta ve sosyal medya araçlarıyla ulaştırılmıştır. Ankete toplam 188 gönüllü katılım sağlanmıştır.

¹ İdari personel sayısına Afyon Kocatepe Üniversitesi resmi web sitesinden ulaşılmıştır. Bkz: <https://bys.aku.edu.tr/> Erişim tarihi 04.01.2022

Bu araştırmada elde edilen veri analizinde SPSS 22 programı kullanılmıştır. Anket maddelerinde frekans ve yüzde analizi, anket maddelerinin katılımcı yaşı ile ilişkisinde ise *ki-kare analiz yöntemi* kullanılmıştır. Bu analiz yöntemi en az iki kategorili iki farklı değişkene ilişkin oranların karşılaştırılmasında kullanılan ve parametrik olmayan bir yöntemdir. Yapılan istatistiksel karşılaştırmalar 0.05 anlamlılık düzeyinde test edilmiştir.

Araştırma Modeli

Tarama modeli, geçmişte ya da hâlen var olan bir durumu olduğu şekilde betimlemeyi amaçlayan bir araştırma yaklaşımıdır (Karasar, 2009). Araştırmada çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacıyla, onun tümü ya da söz konusu evrenden alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemelerinden *genel tarama modellerinden* biri olan *kesitsel tarama modeli* kullanılmıştır. Araştırmada idari personelin Covid-19 Pandemisi ve Müzik Dinleme Alışkanlıkları İlişkisini ve katılımcıların pandemi öncesinde ve pandemi sürecinde müzik dinleme alışkanlıklarını belirlemeye yönelik 20 soruluk bir anket kullanılmıştır.

Etik İzin

Bu çalışmanın yapılabilmesi için Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'ndan 16.04.2021 tarih ve 2021/172 sayısı ile Etik Kurul izni alınmıştır.

BULGULAR

Demografik Bulgular

Tablo 1 araştırmaya katılan katılımcıların demografik özelliklerine göre frekans ve yüzde dağılımlarını göstermektedir. Katılımcıların %56'sı erkek, %44'ü ise kadındır. Yaşlara göre dağılım incelendiğinde katılımcıların %30'u 34-41 yaş aralığında ve en yüksek orana sahip iken, %4'ü ise 58-68 yaş aralığında ve en düşük orana sahip olduğu görülmektedir. Katılımcıların çoğunluğu (%71) evlidir. Eğitim düzeylerine göre ise katılımcıların %46'sının lisans eğitim düzeyinde ve en yüksek orana sahip iken, %1'inin ise ilkokul eğitim düzeyinde ve en düşük orana sahip olduğu görülmektedir. Kadro unvanlarına göre katılımcıların %28'i memur ve en yüksek orana sahip iken, %4'ünün sırasıyla daire başkanı, fakülte sekreteri ve şube müdürü olup en düşük orana sahip olduğu görülmektedir. Son olarak aylık gelire göre katılımcıların %24'ü 4001-5000 TL gelire sahip ve en yüksek orana sahip iken, %6'sının 8001 TL ve üzeri gelire sahip olup en düşük orana sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 1. Demografik Değişkenlere İlişkin Frekans ve Yüzde Tablosu

Değişkenler	Grup	f	%
Cinsiyet	Erkek	105	56
	Kadın	83	44
Yaş	18 - 25	15	8
	26 - 33	39	21
	34 - 41	57	30
	42 - 49	39	21
	50 - 57	30	16
	58 - 65	8	4
Medeni Durum	Bekâr	55	29
	Evli	133	71
Eğitim Düzeyi	İlkokul	2	1
	Ortaokul	9	5
	Lise	27	14
	Ön lisans	31	17
	Lisans	87	46
	Lisansüstü	32	17
Kadro Unvan	Bilgisayar işletmeni	18	10
	Daire başkanı	7	4
	Fakülte / Yüksekokul / MYO sekreteri	8	4
	Memur	52	28
	Sekreter	19	10
	Şef	11	6
	Şube müdürü	8	4
	Teknisyen	14	7
	Yardımcı hizmetli	12	6
	Diğer	39	21
Aylık Gelir	2,000 - 3,000	14	7
	3,001 - 4,000	38	20
	4,001 - 5,000	45	24
	5,001 - 6,000	39	21
	6,001 - 7,000	19	10
	7,001 - 8,000	21	11
	8,001 ve üzeri	12	6
Toplam		188	100

Anket Boyutlarına İlişkin İstatistiksel Sonuçlar

Bireysel müzik yetkinliğine ilişkin sorular (5), tercih edilen yeni müzik platformlarına ilişkin sorular (3), müzik dinlenen platform ve ortamına ilişkin sorular (3), pandemi ve müzik dinlemeye ilişkin sorulardan (5) elde edilen bulgular boyutlarına göre tek tek aşağıda gösterilmiştir. Bireysel müzik yetkinliğine ilişkin bulgular Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2. Bireysel Müzik Yetkinliği

Maddeler	Evet		Hayır	
	f	%	f	%
Müzik yeteneğiniz olduğunu düşünüyor musunuz?	70	37	118	63
Pandemi öncesinde müzik eğitimi aldınız mı?	30	16	158	84
Bir müzik aleti çalıyor musunuz?	35	19	153	81
Pandemi sürecinde herhangi bir müzik aleti çalmayı öğrenmek istediniz mi?	61	32	127	68
Ailenizde bir müzik aleti çalan var mı?	67	36	121	64

Katılımcıların bireysel müzik yetkinliği ile ilgili sorulan sorulara verdikleri yanıtlara göre dağılımı incelendiğinde katılımcıların %63'ü müzik yeteneği olduğunu düşünmemekte, %37'i ise müzik yeteneği olduğunu düşünmektedir. Katılımcıların %84'ü pandemi öncesinde müzik eğitimi almadıklarını, %16'sı ise aldıklarını belirtmiştir. Katılımcıların %81'i bir müzik aleti çalamazken sadece %19'u çalabilmektedir. Pandemi sürecinde ise katılımcıların %32'si bir müzik aleti çalmayı öğrenmeyi istemişken, %68'i ise böyle bir istekleri olmadığını belirtmiştir. Son olarak katılımcıların %64'ünün ailesinde bir müzik aleti çalan bulunmazken, %36'sında ise müzik aleti çalan birey vardır.

Tablo 3. Tercih Edilen Yeni Müzik Platformları

Maddeler	Evet		Hayır	
	f	%	f	%
Pandemi öncesinde iTunes, Spotify, YouTube Music gibi dijital müzik dinleme platformlarında üyeliğiniz var mıydı?	67	36	121	64
Pandemi sürecinde iTunes, Spotify, YouTube Music gibi dijital müzik dinleme platformlarına üye oldunuz mu?	74	39	114	61
Pandemi sürecinde yeni müzik türlerine yöneldiniz mi?	47	25	141	75

Tercih edilen yeni müzik platformları ile ilgili sorulan maddelere göre dağılım incelendiğinde ise katılımcıların %64'ü Pandemi öncesinde dijital müzik dinleme platformlarına üyelikleri bulunmadığını, %36'sı ise üyeliklerinin bulunduğunu belirtmiştir. Katılımcıların %61'i Pandemi sürecinde dijital müzik dinleme platformlarına üyelikleri bulunmadığını, %39'u ise üyeliklerinin bulunduğunu belirtmiştir. Pandemi sürecinde Pandemi öncesine göre bu dijital platformlara olan üyeliklerde %3'lük bir artış olduğu sonucu elde edilmiştir. Son olarak katılımcıların %75'i Pandemi sürecinde yeni müzik türlerine yönelmediklerini belirtmişken, %25'i ise yöneldiklerini belirtmiştir.

Tablo 4. Müzik Dinlenen Platform ve Ortam

Maddeler	Grup	f	%
Müzik Dinlenen Platform	Dijital	122	65
	Radyo	51	27
	Televizyon	15	8
Müzik dinlenen ortam	Ailemle birlikte	16	9
	Arkadaşlarımla birlikte	3	2
	Fark etmez	75	40
	Tanımadığım insanlarla birlikte	3	2
	Tek başıma	91	48
Müziği hangi ses düzeyinde dinlemekten hoşlanırsınız?	Kısık	33	18
	Orta	117	62
	Yüksek	38	20
Toplam		188	100

Müzik dinlenen platforma göre dağılım incelendiğinde ise katılımcıların %65'i dijital, %27'si radyo ve %8'i televizyon ile müzik dinlemektedir. Katılımcıların %48'i tek başına müzik dinlemekte, %40'ı kendileri için ortamın fark etmediğini belirtirken %13'ü ise aile, arkadaş ya da tanımadıkları insanlarla birlikte müzik dinlediklerini belirtmiştir. Katılımcıların %62'si orta ses düzeyinde müzik dinlemektedir.

Tablo 5. *Pandemi ve Müzik Dinlemeye Göre Dağılım*

Maddeler	Grup	f	%
Günlük Dinleme Süresi	1 -2 saat arası	94	50
	2 - 3 saat arası	30	16
	3 - 4 saat arası	31	17
	4 - 5 saat arası	12	6
	5 - 6 saat arası	11	6
	6 saat ve üzeri	10	5
Pandemi Süresince Müzik Dinleme Süresi	Evet, arttı	80	43
	Evet, azaldı	22	11
	Hayır, bir değişiklik olmadı	86	46
Sevdiğiniz müzik türü size genel olarak ne ifade ediyor?	Endişe, gerilim	3	2
	Neşe, sevinç	54	29
	Öfke, hüznün	6	3
	Rahatlık, huzur	98	52
	Sosyal bir durum (aşk, ayrılık vb)	27	14
	Pandemi sürecinde en çok hangi müzik türünü dinlediniz?	Arabesk Müzik	22
Caz Müzik		6	3
Diğer		18	10
Halk Müziği		41	22
Klasik Müzik		8	4
Pop Müzik		51	27
Rock Müzik		11	6
Bu müzik türü size genel olarak ne ifade ediyor, yazar mısınız?	Sanat Müziği	31	17
	Endişe, gerilim	2	1
	Neşe, sevinç	56	30
	Öfke, hüznün	8	4
	Rahatlık, huzur	94	50
	Sosyal bir durum (aşk, ayrılık vb)	28	15
Toplam		188	100

Günlük müzik dinleme durumuna göre dağılım incelendiğinde katılımcıların %50'sinin günde 1-2 saat arası müzik dinlediği ve en yüksek orana sahip grup olduğu, %5'inin ise 6 saat ve üzeri müzik dinlediği ve en az orana sahip grup olduğu anlaşılmıştır. Katılımcıların %46'sında Pandemi süresince müzik dinleme süresinde bir değişiklik olmadığı, %43'ünde ise müzik dinleme süresinde artış olduğu ve %11'inde müzik dinleme süresinde azalış olduğu anlaşılmıştır. Katılımcıların sevdikleri müzik türlerine göre duygu durum dağılımları incelendiğinde %52'sinin rahat ve huzurlu, %29'unun neşeli ve sevinçli iken sadece %5'inin endişeli ya da hüznü olduğu anlaşılmıştır. En çok dinlenen üç müzik türü verisi pop müzik (%27), halk müziği (%22) ve sanat müziği (%17) olarak elde edilmiştir. En çok dinlenen müzik türüne göre katılımcıların %50'si bu müzik türünün rahatlık, huzur ifade ettiğini; %30'u neşe, sevinç ifade ettiğini % ve %15'i ise sosyal bir durumu (aşk, ayrılık) ifade ettiğini belirtmişlerdir.

Son olarak müzik dinlenen platform, günlük müzik dinleme süresi, pandemi süresince müzik dinleme miktarı ve en fazla dinlenen müzik türünün yaş ile ilişkisi istatistiksel olarak incelenmiş ve tablo 6'da gösterilmiştir. Tüm yaş kategorilerinde veri sayısı yeterli büyüklükte olmadığı için (n>10) yaş kategorileri 3 grupta birleştirilmiştir. Aynı şekilde en fazla dinlenen müzik türleri ise en çok frekansa sahip olan 3 kategori ayrı ayrı ele alınmış, diğer kategoriler ise birleştirilmiştir.

Tablo 6. Yaş ile Müzik Maddeleri Arasında Ki-Kare Tablosu

Değişken	Grup	18-33 Yaş		34-49 Yaş		50-65 Yaş		χ^2	p
		f	%	f	%	f	%		
Müzik Dinlenen Platform	Dijital	38	20	61	32	23	12	1,484	0,829
	Radyo	13	7	26	14	12	6		
	Televizyon	3	2	9	5	3	2		
Günlük Müzik Dinleme Süresi	1 -2 saat	18	10	59	31	17	9	22,205	0,014*
	2 - 3 saat	10	5	15	8	5	3		
	3 - 4 saat	11	6	14	7	6	3		
	4 - 5 saat	3	2	5	3	4	2		
	5 - 6 saat	5	3	2	1	4	2		
	6 saat ve üzeri	7	4	1	1	2	1		
Pandemi Süresince Müzik Dinleme Süresi	Evet, arttı	27	14	38	20	15	8	2,972	0,593
	Evet, azaldı	7	4	12	6	3	2		
	Hayır	20	11	46	25	20	11		
Pandemi Süresince En Fazla Dinlenen Müzik Türü	Pop Müzik	20	11	28	15	3	2	25,893	,000*
	Halk Müziği	7	4	25	13	9	5		
	Sanat Müziği	3	2	14	7	14	7		
	Diğer	24	13	29	15	12	6		

Yaş grubu ile günlük müzik dinleme süresi arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki elde edilmiştir ($\chi^2_{(4)}=22.205$, $p<.05$). Yaş arttıkça genel olarak tüm yaş kategorilerinde müzik dinleme yüzdesi de azalmaktadır. 1-2 saat aralığıyla müzik dinleyen 34-49 yaş aralığındaki katılımcıların oranı diğer yaş grubundakilere göre daha yüksektir. 2 saat ve üzerindeki katılımcıların tüm yaş gruplarındaki oranları benzer olarak elde edilmiştir. Yaş ile pandemi süresince en çok dinlenen müzik türleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki elde edilmiştir ($\chi^2_{(4)}=25.893$, $p<.05$). Buna göre pop müzik dinleyenler için 18-33 ile 34-49 yaş grubundaki katılımcıların oranı 50 yaş ve üzerinelere göre daha yüksek iken, 18-33 ile 34-49 yaş aralıklarındaki katılımcıların pop müzik dinleme oranları benzerdir. Halk müziği için 34-49 yaş grubundaki katılımcıların oranı diğer yaş grubundakilere göre daha yüksek olup sanat müziğinde ise 34 ve üzeri yaş grubundaki katılımcıların 18-33 yaşındaki katılımcılara göre oranı daha yüksektir. Ancak yaş ile müzik dinlenen platform ve pandemi süresince müzik dinleme süresi arasında ilişki anlamlı değildir ($p>.05$).

SONUÇ VE TARTIŞMA

Bir çalgı çalmayı öğrenmekten müziğin teorisine odaklanmaya ya da bir müziği dinleyip hayallere dalmaya dek, müzik bolca zaman ayırmayı gerektirmektedir. Pandemiye yaşanan kapanma sürecinde milyonlarca kişi sahip oldukları boş zamanda müzikle pandemi öncesine göre çok daha fazla zaman geçirme olanağı bulmuştur. Bir başka deyişle pandemideki kapanma sürecinde müzik ve boş zaman mükemmel bir kavuşma fırsatı bulmuştur (Özmenteş, 2021: 305). Bu nedenle çalışmanın amacı Covid-19 Pandemisi'nin çalışan bireylerin müzik dinleme alışkanlıklarını nasıl etkilediğini, ne gibi farklılıkların oluştuğu bir takım demografik değişkenler ile ilişkilendirilerek ortaya koymak olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda elde edilen sonuçlar aşağıda yer almaktadır.

Katılımcıların bireysel müzik yetkinliği ile ilgili olarak elde edilen sonuçlara göre pandemi öncesi bir müzik aleti çalmayı öğrenmeyen AKÜ idari personelinin %32'si pandemi nedeniyle yaşanan kapanma sürecinde bir müzik aleti çalmayı öğrenmek istemiştir. Pandemi öncesinde katılımcıların %36'sı dijital müzik dinleme platformlarına üye iken pandemi sürecinde pandemi öncesine göre bu dijital platformlara olan üyeliklerde %3'lük bir artış olmuştur. Alınan tedbirler doğrultusunda sokağa çıkma yasaklarının yaşanması ve gündelik yaşamın eve

sırdırılması ile birlikte bireyler yaşamlarını yeniden şekillendirmeye başlamıştır. Gündelik yaşamın yeniden şekil almasına sanal ortamların katkısı büyük olduğundan, bu durum beklenen bir durumdur. Normalleşme sürecinin yaşanmaya başlamasıyla birlikte birçok yaşam alanının ve faaliyetlerinin de eski formatına dönmeyeceği ve *yeni normal* adı altında yeniden yapılacağı öngörüsüyle sosyal faaliyetlerde yaşanan bu dönüşümün pandemi sonrasında da sürekliliğini devam ettireceği söylenebilir.

Covid-19 Pandemisi'nin yadsınamaz sosyal, siyasal, ekonomik ve psikolojik yansımaları nedeniyle katılımcılarının %25'i bu süreçte yeni müzik türlerine yönelmiştir. Hatun ve diğerleri (2020: 542) yaptıkları araştırma katılımcıları salgının psikolojik yansımaları ve salgınla başa çıkmanın davranışsal yollarından biri olarak, müzik dinlemenin kendilerine iyi geldiğini ifade etmişlerdir. Yiğitbaş ve diğerlerinin (2020: 126) yaptıkları araştırmada da katılımcıların %45'i yaşanan pandemiyle müzik dinleyerek baş ettiklerini belirtmişlerdir. Söz konusu araştırmaların bulguları bu çalışmanın bulguları ile birlikte yorumlandığında katılımcılara iyi gelen müzik türünde ¼ oranında bir değişiklik olduğu ifade edilebilir. Covid-19 pandemisi sürecinde 'Hayat eve sığar', 'Evde kal' gibi slogan ve çağrılarla eve kapanan bireylerde travma sonrası beklenen psikolojik tepkilerin tamamı adım adım gözlenmiştir (Zeybek, 2020: 305). Yapılan araştırmalar Covid-19 salgını sırasında izolasyon amacıyla yapılan çağrılar psikolojik olarak olumsuz sonuçları olduğunu desteklemiştir (Zeybek, 2020: 310). Katılımcılara iyi gelen müzik türündeki değişiklik oranının yüksekliğinin, bireylerin sosyal ve fiziksel izolasyonun ön planda olduğu bir sürece girmesinden psikolojik olarak da etkilendiğinin bir kanıtı olduğu söylenebilir.

Katılımcıların %65'i dijital platformda müzik dinlerken, %27'si radyo ve %8'i televizyon ile müzik dinlemektedir. Katılımcıların %48'i tek başına müzik dinlerken, katılımcıların %62'si müziği orta ses düzeyinde dinlemektedir. Günlük müzik dinleme durumuna göre dağılım incelendiğinde katılımcıların %50'sinin günde 1-2 saat arası müzik dinlediği belirlenmiştir. 6 saat ve üzeri müzik dinleyen katılımcı oranı %5'tir. Pandemi sürecinde katılımcıların %46'sında müzik dinleme süresinde bir değişiklik olmadığı bulgusundan yola çıkılarak %54'ünün müzik dinleme sürelerinde azalma ya da artma yönünde bir değişiklik olduğu söylenebilir. Pandemi sürecinde katılımcıların %43'ünün müzik dinleme süresinde artış olurken ve %11'inde azalış olmuştur. Katılımcıların %52'si sevdikleri müzik türlerine göre duygularını rahat ve huzurlu olarak belirtmiştir. Son olarak müzik dinlenen platform, günlük müzik dinleme süresi, Pandemi süresince müzik dinleme miktarı ve en fazla dinlenen müzik türünün yaş ile ilişkisi istatistiksel olarak incelenmiş ve yaş ile günlük müzik dinleme süresi arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki elde edilmiştir. Yaş arttıkça genel olarak tüm yaş kategorilerinde müzik dinleme yüzdesi azalmaktadır. 1-2 saat arası müzik dinleyen 34-49 yaş aralığındaki katılımcıların oranı diğer yaş grubundakilere göre daha yüksektir.

Dinlenen müzik türü ve duygu kontrolü, değişimi, düzenlemesi ile ilgili çok sayıda çalışma bulunmaktadır (Labbé ve diğerleri., 2007; Bozkurt ve diğerleri, 2015). Dinlenen müziklerin genellikle duyguları etkilediği ve düzenlediği bilinmektedir (Bozkurt ve diğerleri, 2015). Bireyler bilinçli ya da bilinçsiz olarak müziği duygularını ve ruhsal durumlarını oluşturmak, değiştirmek, sürdürmek ya da geliştirmek için kullanmaktadır. Ancak Sağer ve diğerleri (2020: 15) lisans düzeyinde öğrenim gören müzik bölümü öğrencileri ile yaptıkları araştırmada pandemi sürecinden önce dinlenen müzik türleri ile pandemi sürecinden sonra dinlenen müzik türleri arasında belirgin bir fark olmadığını ortaya koymuştur. Ancak bu çalışma sonucunda yaş ile pandemi süresince en çok dinlenen müzik türleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunduğu anlaşılmaktadır. Buna göre pop müzik dinleyen 18-33 ile 34-49 yaş gruplarındaki katılımcıların oranı 50-65 yaş grubu katılımcılara göre daha yüksektir. Halk

müziği için 34-49 yaş grubundaki katılımcıların oranı diğer yaş grubundakilere göre daha yüksektir. Sanat müziğinde ise 18-33 yaş aralığındaki katılımcıların oranı, diğer yaş grubundakilere göre daha düşüktür. Bununla beraber yaş ile müzik dinlenen platform ve pandemi süresince müzik dinleme süresi arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.

KAYNAKÇA/REFERENCES

- Bag, M. ve Sade, G. (2020, Mayıs 04). Dünyada covid-19: İlk 4 ayında neler yaşandı? Salgının seyri ne durumda? Euronews, Erişim adresi <https://tr.euronews.com/2020/05/04/>
- Bıyık, T. (2020). Covid-19 salgını döneminde duyguları ifade etme aracı olarak mûsiki, Kafkas Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 7(14), 262-283.
- Bozkurt, S. S., Zahal, O. ve Uyan, Z. D. T. (2015). Ortaokul öğrencilerinin duygu durumlarına göre dinledikleri müzik türlerinin incelenmesi. The Journal of Academic Social Science Studies, (39), 541-567.
- Bozkurt, Y., Zeybek, Z. ve Aşkın, R. (2020). Covid-19 pandemisi: psikolojik etkileri ve terapötik müdahaleler. İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Bahar (Covid19-Özel Ek) , 304-318. Erişim adresi <https://dergipark.org.tr/en/pub/iticusbe/issue/55168/753233>.
- Bursal, M. (2017). Nicel yöntemler- 8.Bölüm, Creswell, J.W. (2017), Demir, S.B. (Çeviri Ed.) Araştırma deseni-nitel, nicel ve karma yöntem yaklaşımları. Ankara: Eğiten Kitap.
- Creswell, J. W. (2019). Eğitim araştırmaları, nicel ve nitel araştırmanın planlanması, yürütülmesi ve değerlendirilmesi. İstanbul: Edam Yayın.
- Çakmak, S. (2020). An evaluation on music listening and performance practices in the Pandemic period (during the Covid-19 outbreak). Kültür Evreni Universe Culture-Мир Культуры, 90-123.
- Deniz, A. K. (2020). Covid-19 salgını sürecinde dijitalleşen eğlence anlayışı: Çevrimiçi konserler. Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 4(2), 191-206.
- Evrensel Kovid-19 (2020). Erişim adresi <https://www.evrensel.net/koronavirus/>
- Grix, J. (2010). The foundations of research. London: Palgrave Macmillan.
- Hatun, O., Dicle, A. N. ve Demirci, İ. (2020). Koronavirüs salgınının psikolojik yansımaları ve salgınla başa çıkma. Electronic Turkish Studies,15(4), 531-554.
- Holt-Lunstad, J. (2017). The potential public health relevance of social isolation and loneliness: Prevalence, epidemiology, and risk factors. Public Policy& Aging Report, 27(4), 127-130.
- Karasar, N. (2009). Bilimsel araştırma yöntemleri. Ankara: Nobel Yayınları.
- Kaya, D. A. (2020). Covid-19 salgını sürecinde dijitalleşen eğlence anlayışı: Çevrimiçi konserler. Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 4 (2), 191-206.
- Kerlinger, F. N. ve Lee, H. B. (1999). Foundations of behavioral research. New York: Harcourt College Publishers.
- Kothari, C. R. (2004). Research methodology: Methods and techniques. New Delhi: New Age International.

- Kuyucu, M. (2020). Türk müzik endüstrisinde Covid-19 pandemi döneminde üretilen korona temalı müzik eserlerinin psikolojik analizi. III. International Conference On Covid-19 Studies, Erişim adresi https://www.researchgate.net/publication/348015261_Turk_Muzik_Endustrisinde_Covid-19_Pandemi_Doneminde_Uretilen_Korona_Temali_Muzik_Eserlerinin_Psikolojik_Analizi
- Labbé, E., Schmidt, N., Babin, J. ve Pharr, M. (2007). Coping with stress: the effectiveness of different types of music. *Applied Psychophysiology And Biofeedback*, 32(3-4), 163–168.
- Lewis, S. (2015). Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches. *Health Promotion Practice*, 16(4), 473-475.
- Mertens, D. M. (2014). *Research and evaluation in education and psychology: integrating diversity with quantitative, qualitative, and mixed methods*. New York: Sage.
- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. New York: Sage.
- Neuman, W. L. ve Robson, K. (2014). *Basics of social research*. Toronto: Pearson Canada.
- Özmenteş, G. (2021) Covid-19 ve müzik: Wind of change? Erişim adresi https://scholar.googleusercontent.com/scholar?q=cache:foms4DtAdeOJ:scholar.google.com/+covid+19+ve+m%C3%BCzik&hl=tr&lr=lang_tr&as_sdt=0,5
- Sağır, T., Özkişi, Z. ve Yüceer, E. (2020). Covid-19 pandemi sürecinin müzik dinleme ve icra pratiklerine etkileri: Yıldız Teknik Üniversitesi lisans öğrencileri örneği. *Uluslararası Müzik ve Sahne Sanatları Dergisi*. (4), 1-17. Erişim adresi <https://dergipark.org.tr/en/pub/umssd/issue/59296/826820>
- Wu, P., Fang, Y., Guan, Z., Fan, B., Kong, J., Yao, Z. ve Hoven, C. W. (2009). The psychological impact of the SARS epidemic on hospital employees in China: exposure, risk perception, and altruistic acceptance of risk. *The Canadian Journal of Psychiatry*, 54(5), 302-311.
- Yiğitbaş, Ç., Özcan, H. ve Elkoca, A. (2020). Riskli gruplarda Covid-19 salgını ve sağlıkta kadercilik davranışı: Türkiye'den bir örnek, *Online International Conference of Covid-19 (CONCOVID), Proceeding Book - Health Sciences*, İstanbul, 95-103.
- Zeybek, Z., Bozkurt, Y. ve Aşkın, R. (2020). Covid-19 pandemisi: Psikolojik etkileri ve terapötik müdahaleler. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Bahar (Covid-19 Özel Ek), 304-318. Erişim adresi <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iticusbe/issue/55168/753233>
- Ziv, N. ve Hollander-Shabtai, R. (2021). Music and COVID-19: Changes in uses and emotional reaction to music under stay-at-home restrictions. *Psychology of Music*. Erişim adresi <https://doi.org/10.1177/03057356211003326>